

วิถีน้ำ วิถีบก : การให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนคนระโนด

กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์ระโนด ตำบลระโนด อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา

Life of Water ways, Life of land ways: providing services of Knowledge of life for Ranot community, A case study of Ranot Museum, Ranot Subdistrict, Ranot District, Songkhla Province, Thailand.

เกษรา เมฆเรือง¹ เดโช แขน้าแก้ว² อุดมศักดิ์ เดโชชัย³ และจิตติมา ดำรงวัฒนะ⁴

Ketsada Mekrueang¹ Daycho Khaenamkhaew² Udomsak Dechochai³

and Jittima Damrongwattana⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาการให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด (2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลคัดเลือกแบบเจาะจงรวมทั้งสิ้น 13 คน คือ กลุ่มบุคลากรที่มีหน้าที่ในการบรรยายให้ความรู้แก่ผู้เข้าชมจำนวน 6 คน และกลุ่มผู้ส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการด้านความรู้ และผู้รับบริการความรู้ จำนวน 7 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า (1) การให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด พบว่า การจัดนิทรรศการเป็นการนำเอาเอกลักษณ์ของชุมชนถ่ายทอดเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงสังคม ศิลปวัฒนธรรมวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิตชาวระโนด ที่เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ศึกษาจากห้องจัดนิทรรศการที่มีข้อมูลถูกต้องครบถ้วน และสามารถติดต่อประชาสัมพันธ์สื่อสารกับผู้เข้าชมหลากหลายสื่อ หลายช่องทาง (2) สภาพปัญหาการให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด พบว่า การจัดนิทรรศการหมุนเวียนน้อยที่ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงจากเดิมเนื้อหาล้าสมัยไม่ค่อยเป็นที่สนใจของผู้เข้าชมเนื่องมาจากปัญหาด้านเศรษฐกิจไม่ค่อยดี อาจทำให้จำนวนผู้เข้าชมน้อยงบประมาณในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ก็แบ่งจ่ายตามความจำเป็น และ (3) แนวทางส่งเสริมการให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด พบว่า ส่งเสริมโดยการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการทำกิจกรรมตามห้องนิทรรศการ เช่น สแกนแล้วมีข้อมูล รูปภาพ วิดีโอ เสียงหลากหลายภาษาเพื่อ

ผู้พิการหรือนักท่องเที่ยวต่างชาติพิพิธภัณฑสถานสามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยให้มากขึ้นตามความต้องการของผู้เข้าชม เพื่อให้พิพิธภัณฑสถานดำรงอยู่ได้ และเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต

คำสำคัญ : วิถีนํ้า วิถีบก, การให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนคนระโนด, พิพิธภัณฑสถานระโนด

Abstract

The purposes of this research were to: (1) providing services of Knowledge of “Life of Water ways, Life of land ways” for Ranot community. (2) Problem of providing services of Knowledge of “Life of Water ways, Life of land ways” for Ranot community. (3) Promotion guidelines of providing services of Knowledge of “Life of Water ways, Life of land ways” for Ranot community. For qualitative research, the target groups were 13 key from group of personnel responsible for lecturing to educate the audience were 6 key, group of knowledge promotion and knowledge service recipients were 7 key. The data were collected by using in-depth interviews and non-participant observation. The data were analyzed by using descriptive analysis. The findings revealed as follows: (1) providing services of Knowledge of “Life of Water ways, Life of land ways” for Ranot community; Exhibitions on the uniqueness of the community that reflects society, art, culture, beliefs, values and ways of life of Ranot, there were change according to the era, There were studies from the exhibition room that has complete and accurate information and can communicate and communicate with visitors of various media. (2) Problem of providing services of Knowledge of “Life of Water ways, Life of land ways” for Ranot community; Exhibitions rarely change, there were out-of-date and little interest to visitors. Due to the economic problems are not good, causing a small number of visitors and the budget for the museum management is

divided as necessary. (3) Promotion guidelines of providing services of Knowledge of “Life of Water ways, Life of land ways” for Ranot community; Promoted by the use of modern technology media such as scanned, with data, images, video and audio in multiple languages for the disabled or foreign tourists, the museum Should be improve and change with more era. According to the needs of visitors to make the museum exist and there were center of lifelong learning.

Keyword: Life of Water ways, Life of land ways, providing services of Knowledge of life for Ranot community, Ranot Museum.

บทนำ

พิพิธภัณฑ์ชุมชนเป็นคำที่ถูกนำมาใช้เรียกกิจกรรมของชุมชนที่เป็นลักษณะการจัดแสดงวัตถุ สิ่งของโบราณ โดยเกิดจากความคิดริเริ่มของคนในชุมชน และจากความร่วมมือของบุคคลภายนอก เกิดขึ้นราวปี พ.ศ.2530 ฉะนั้น การจัดทำพิพิธภัณฑ์ชุมชนจึงได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน เนื่องจากขั้นตอนการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนจะมีกระบวนการเรียนรู้อยู่ทุกขั้นตอน และตลอดเวลา อีกทั้งยังเป็นการนำองค์ความรู้ของชุมชนมาถ่ายทอดผ่านวัตถุ สิ่งของโบราณ ซึ่งถูกนำเสนอภายในพื้นที่จัดแสดง (สุวัฒน์ชัย สุวดีผล, 2552)

สำหรับพิพิธภัณฑ์ระโนด ตำบลระโนด อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่แสดงถึงวิถีชีวิต สภาพความเป็นอยู่ ความสามัคคี ความสามารถของชาวระโนด การเปลี่ยนแปลง และความเจริญที่เกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ในชุมชน ตลอดจนการสะท้อนถึงศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่สืบทอดต่อเนื่องกันมายาวนาน เพื่อให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสเรียนรู้ มีความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิด และกระตุ้นให้เกิดความคิดอ่านเพื่ออยากทำคุณประโยชน์ให้กับท้องถิ่น หรือส่วนรวมให้มากยิ่งขึ้น พิพิธภัณฑ์ระโนด อยู่ในความดูแลของเทศบาลตำบลระโนด ในส่วนของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมซึ่งเป็นอาคารแฝดนั้น ภายในอาคารมี

โครงการ จัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์ระโนด เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้เรื่องระโนดศึกษา ให้เด็ก เยาวชน และประชาชนได้ศึกษาประวัติความเป็นมา และเรื่องราวของอำเภอระโนดในด้านต่าง ๆ ส่วนภายนอกอาคารมีการจัดทำรูปปั้นพระพิฆเนศ ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งศิลปวิทยาการ และความสำเร็จ และรูปปั้นสี่บูรพาจารย์ ผู้ก่อตั้งโรงเรียนมัธยมแห่งแรกขึ้นในอำเภอระโนด ได้แก่ นายสนั่น หิรัญวรชาติ นายเกลื่อน ศิริบุษย์ นายนิมิตต์ โสทธิพันธ์ และ นายบำรุง สวัสดิ์ เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติในฐานะผู้มีคุณูปการต่อชาวระโนดทางการศึกษา ทำให้ชาวระโนดที่อยู่ในท้องถิ่น ทุรกันดารได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นจนประสบ ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิต ได้ (ชนิษฐา วิเศษสาร, 2559)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่อง วิถีน้ำ วิถีบก : การให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนคนระโนด กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์ระโนด ตำบลระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา เพราะเห็นถึงความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ระโนด ซึ่งเป็นสถานที่ในการใช้ศึกษาหาความรู้ที่พักผ่อนหย่อนใจ และศูนย์รวมจิตใจของชาวระโนด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์ระโนด ตำบลระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์ระโนด ตำบลระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์ระโนด ตำบลระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนทั้งสิ้น 13 คน ประกอบด้วยกลุ่มบุคลากรที่มีหน้าที่ในการบรรยายให้ความรู้แก่ผู้เข้าชม จำนวน 6 คน และกลุ่มผู้ส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการด้านความรู้ และผู้รับบริการความรู้ จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นแนวคำถามที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ เพื่อต้องการเก็บบันทึกข้อมูลในการวิจัย พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุด และตรงประเด็นมากที่สุด (2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่ข้างนอกไม่เข้าร่วมในกิจกรรมบางกิจกรรม รวมถึงใช้เครื่องบันทึกภาพและเครื่องบันทึกเสียง เป็นการใช้กล้องถ่ายรูปจากโทรศัพท์มือถือเพื่อถ่ายรูปประกอบในการวิจัย และการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ เนื่องจากบางครั้งการจดบันทึกระหว่างสัมภาษณ์ไม่ทัน ก็ยังมีเครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องสำรองข้อมูลโดยในการบันทึกเสียงนั้นหากข้อมูลส่วนใดที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ให้บันทึกเสียงก็จะหยุดการบันทึกเสียง ณ ช่วงเวลานั้นทันที

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นจึงไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของการให้บริการด้านความรู้ของเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สร้างความสัมพันธ์ และแนะนำตัวเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การปรับตัวเบื้องต้นให้เข้ากับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พร้อมทั้งสอบถามข้อมูล ได้แก่ การให้บริการด้านความรู้ของเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ การให้บริการความรู้ สภาพปัญหา และแนวทางส่งเสริม ประสานงานโดยใช้เจ้าหน้าที่ภายในที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ที่ให้บริการข้อมูลรายละเอียด โดยนัด วันเวลา และสถานที่ จากนั้นผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลและรายละเอียดแต่ละประเด็นโดยพบปะพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมถ่ายภาพประกอบรวบรวมวิเคราะห์ และสรุปผล หากปรากฏว่าขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใดก็ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล มีวิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เพื่อหาข้อเท็จจริงกับข้อมูลที่เป็นความจริงมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

1. การให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด กรณีศึกษาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ต่าบระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

1.1 งานประชาสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า มีจุดประชาสัมพันธ์ โดยมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการ ประชาสัมพันธ์โดยการใช้สื่อออนไลน์ Facebook ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและสวน

บูรพาจารย์ ในการติดต่อสื่อสาร นำเสนอข้อมูล กำหนดการต่าง ๆ รวมถึงเวลาทำการ และการลงพื้นที่ตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งในอำเภอระโนด อำเภอใกล้เคียงเพื่อแจกโปรซัวร์ แผ่นพับ รวมถึงการติดป้ายประชาสัมพันธ์

1.2 นิทรรศการจัดแสดงสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ ผลการศึกษาพบว่า สถานที่ในการจัดนิทรรศการที่ออกแบบเพื่อแยกหมวดหมู่ในการจัดวางสิ่งของ เครื่องใช้ที่จัดแสดงเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละห้อง ของทุกชิ้นที่จัดแสดงได้รับการบริจาคของประชาชน โดยของทุกชิ้นล้วนแล้วแต่ผ่านการใช้งานมาแล้ว มีคุณค่าทางด้านจิตใจ เชื่อมโยงเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตชาวระโนด และควรค่าต่อการเก็บรักษา รวมถึงศึกษาต่อในเรื่องการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแต่ละยุคสมัย พิพิธภัณฑ์มีกิจกรรมมัคคุเทศก์น้อย จากการให้เยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้ข้อมูล เล่น จับ สัมผัส ของที่จัดแสดง และได้ฝึกการบรรยาย

1.3 เมืองระโนด ระโนดเมืองน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก ผลการศึกษาพบว่า ในอดีตเป็นถิ่นที่ทุรกันดารไม่มีถนนหนทางคมนาคมทางน้ำโดยการใช้เรือ ลักษณะพื้นที่ชุมชนที่อยู่ติดกับลุ่มแม่น้ำทะเลสาบสงขลา มีวิถีชีวิตอยู่อาศัยร่วมกันแบบเครือญาติทรัพยากร สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์เอื้อต่อการประกอบอาชีพทำการเกษตร ไร่นา มีลำคลองที่เป็นเส้นทางเดินเรือ เป็นแหล่งทางการค้า ชุมชนมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ คนในชุมชนรัก สามัคคี มีส่วนร่วมในการจัดการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีให้นำอยู่ขึ้น

1.4 ชุมชนคนระโนด ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนคนระโนดมีวิถีชีวิต กิจกรรมที่มีความผูกพันกับแม่น้ำ การใช้น้ำในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ ประเพณี ศิลปะการแสดงหนังตะลุง มโนราห์ที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนระโนด พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งที่ถ่ายทอดเรื่องราวเอกลักษณ์ของชุมชนคนระโนด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อที่จะให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนคนในชุมชน รวมถึงการเปลี่ยนไปซึ่งเกิดจากการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

2. สภาพปัญหาการให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด กรณีศึกษา พิพิธภัณฑระโนด ตำบลระโนด อำเภอรระโนด จังหวัดสงขลา

2.1 ปัญหาด้านความล่าช้าหลัง ผลการศึกษาพบว่า ในเรื่องของการออกแบบอาคาร ภายใน ภายนอกไม่ใหู้สึกน่าเบื่อจนกลายเป็นพิพิธภัณฑล่าช้าหลังไม่มีคนสนใจที่จะเข้าชม การออกแบบการจัดนิทรรศการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เป็นกิจกรรมเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เข้าชม นิทรรศการหมุนเวียน การจัดวางสิ่งของ มีกิจกรรมเนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าชมในยุคปัจจุบัน เนื่องจากภายในพิพิธภัณฑเป็นการนำเสนอเรื่องราวของชาวระโนดเป็น การศึกษาเรียนรู้ในห้องเรียนในแง่มุมต่าง ๆ ที่มีในวิชาเรียน ที่ทางชุมชนได้รักษาสืบทอด ความเหมาะสมของวันเวลาทำการวันจันทร์เป็นวันหยุดเพียง 1 วัน ไม่เว้นวันหยุดนักขัตฤกษ์

2.2 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่า ทางพิพิธภัณฑเก็บอัตรการเข้าชม พิพิธภัณฑเก็บค่าบริการ 30 บาท และหอคอยเฉลิมพระเกียรติ เก็บค่าบริการ 20 บาท แต่หากว่า โรงเรียนนำเด็กมาทัศนศึกษา โดยจะต้องทำหนังสือแจ้งมายังพิพิธภัณฑถึงจะได้เข้าชมฟรี จำนวนผู้เข้าชมอยู่ที่ประมาณ 100 คนต่อเดือน หากช่วงเทศกาล หรือช่วงทัศนศึกษา ก็จะมีผู้เข้าชมมากขึ้นมา แต่หากว่าพบปัญหาผู้เข้าชมไม่มากพอต่อการบริหารจัดการทางเทศบาลตำบลระโนด จึง จำเป็นต้องหางบประมาณเพื่อมาใช้จ่ายในพิพิธภัณฑ เจ้าหน้าที่เองก็จะเน้นในเรื่องของการ ประชาสัมพันธ์การเตรียมพร้อมสถานที่ให้การต้อนรับผู้เข้าชม

2.3 ปัญหาด้านเนื้อหา และแนวทางในการจัดนิทรรศการ ผลการศึกษาพบว่า การสรรหาบุคลากรของพิพิธภัณฑตามความสามารถในการทำงาน ตามหน้าที่ความรับผิดชอบมี มุมมองความคิด ความสามารถในการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาได้โดยการปรับตัวให้ตนเองมีความรู้ ความสามารถที่เพิ่มมากขึ้น จากการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลาสนใจข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ออกไป โดยการฝึกฝนเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูล รับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันได้ เป็นอย่างดี

3. แนวทางส่งเสริมการให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด กรณีศึกษา พิพิธภัณฑระโนด ตำบลระโนด อำเภอรระโนด จังหวัดสงขลา

3.1 แนวทางการส่งเสริมการจัดนิทรรศการ ผลการศึกษาพบว่า การจัดนิทรรศการ การวางแผนมีการดึงเอาเสน่ห์ เอกลักษณะที่มีในชุมชนมานำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน รักษาความสะอาดของสถานที่ และสิ่งของที่จัดแสดงการจัดหาข้อมูลจากประชาชนชาวบ้านผู้ที่มีความรู้ที่ถนัดในแต่ละด้านของชุมชนจะช่วยดึงดูดความสนใจผู้เข้าชมได้ มีทั้งการจัดนิทรรศการถาวรในอาคารมีผลดีต่อการรักษาให้สิ่งของที่จัดแสดงในนิทรรศการมีสภาพที่สมบูรณ์การจัดนิทรรศการชั่วคราว เปลี่ยนแปลงข้อมูลที่จะจัดแสดง สิ่งของที่จัดแสดง ไม่ให้เกิดความซ้ำซาก จำเจและการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่หมุนเวียนสถานที่

3.2 แนวทางการส่งเสริมการใช้สื่อในพิพิธภัณฑ์ ผลการศึกษาพบว่า เทคโนโลยีที่พิพิธภัณฑ์ใช้โดยการนำเสนอมัลติมีเดียในจอโปรเจกเตอร์ภายในห้องวิดิทัศน์ เพื่อนำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตก่อนที่จะเข้าชมนิทรรศการในแต่ละห้องและการสแกนเพื่อทำแบบประเมินความพึงพอใจ ให้ข้อเสนอแนะผ่านทางเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์จัดขึ้น แทนการทำแบบประเมินในกระดาษ ในยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคที่มีความเจริญทางหาคำนำเทคโนโลยีพิพิธภัณฑ์มีแนวคิดที่จะใช้โปรแกรมเสริมที่สแกนแล้วมีข้อมูลขึ้นมาบนจอโทรศัพท์ และปุ่มกดตามนิทรรศการให้มีทั้งวิดีโอ เสียงหลากหลายภาษา เพื่อเอื้ออำนวยให้กับเด็ก ๆ ที่อ่านหนังสือยังไม่ออก รวมถึงผู้พิการ และชาวต่างชาติที่มาเข้าชม

3.3 แนวทางการส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์ดำรงอยู่ พบว่า ชุมชนสามารถที่จะมุ่งเน้นการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชน แบบพึ่งตนเองโดยการมีต้นทุนทางทรัพยากร มีค่านิยมชื่นชมวัฒนธรรมภูมิปัญญา มีความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ มีความสามัคคี มีส่วนร่วมในการจัดการพิพิธภัณฑ์ โดยการทำกิจกรรม ช่วยกันดูแลรักษาพื้นที่ ตระหนักรู้ว่าพิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดรายได้เขาก็จะเห็นช่องทางในการสร้างอาชีพเพื่อเป็นแหล่งความรู้ตลอดชีวิตได้โดยการดึงประชาชนชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการด้านความรู้ภายในพิพิธภัณฑ์พิพิธภัณฑ์ดำรงอยู่แม้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม การเมือง การปกครอง สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี และค่านิยมในปัจจุบัน เศรษฐกิจที่ไม่คล่องตัว เพราะคนยังชื่นชมในวัฒนธรรม หากทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของพิพิธภัณฑ์ และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสืบทอดโดยการยังรักษาชื่นชมวัฒนธรรมของพื้นที่ได้

จากการศึกษาเรื่อง วิถีน้ำ วิถีบก : การให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนคนระโนด
กรณีศึกษากรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์ระโนด ตำบลระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ดังภาพที่ 1-4

ภาพที่ 1 อาคารพิพิธภัณฑ์

ภาพที่ 2 นิทรรศการภายในพิพิธภัณฑ์

ภาพที่ 3 เจ้าหน้าที่แจกแผ่นพับ

ภาพที่ 4 การเข้าชมพิพิธภัณฑ์

สรุปผลการศึกษา

1. การให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์ระโนด ตำบลระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า มีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการประจำจุดประชาสัมพันธ์ โดยติดต่อสอบถามได้หลากหลายช่องทางผ่านสื่อออนไลน์ และการลงพื้นที่ตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อแจกโปรซัวร์ แผ่นพับ ติดป้ายประชาสัมพันธ์ นิทรรศการจัดแสดงสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ออกแบบแยกหมวดหมู่ในการจัดวางสิ่งของ เครื่องใช้ ที่จัดแสดงเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละห้อง ของทุกชิ้นที่ได้จากการบริจาคของประชาชน ควรค่าต่อ

การเก็บรักษา รวมถึงศึกษาให้เยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้ข้อมูล เล่น จับ สัมผัส ของที่จัด จากสิ่งของที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมความเชื่อประเพณีอาชีพ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนระโนดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีตามยุคสมัยตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน

2. สภาพปัญหาการให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด กรณีศึกษา พิพิธภัณฑระโนด ตำบลระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจทางพิพิธภัณฑ์เก็บอัตราการเข้าชมพิพิธภัณฑ์เก็บค่าบริการ 30 บาท และหอคอยเฉลิมพระเกียรติเก็บค่าบริการ 20 บาท แต่หากว่าโรงเรียนนำเด็กมาทัศนศึกษา โดยจะต้องทำหนังสือแจ้งมายังพิพิธภัณฑ์ถึงจะได้เข้าชมฟรี จำนวนผู้เข้าชมอยู่ที่ประมาณ 100 คนต่อเดือน หากช่วงเทศกาล หรือช่วงทัศนศึกษาก็จะมีผู้เข้าชมมากขึ้นมา แต่หากว่าพบปัญหาผู้เข้าชมไม่มากพอต่อการบริหารจัดการทางเทศบาลตำบลระโนด จึงจำเป็นต้องหางบประมาณเพื่อมาใช้จ่ายในพิพิธภัณฑ์ เจ้าหน้าที่ก็จะเน้นในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ การเตรียมพร้อมสถานที่ให้การต้อนรับผู้เข้าชม ปัญหาด้านเนื้อหา ความล่าช้าเนื่องจากยังขาดงบประมาณในการจัดสรรดูแลการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

3. แนวทางส่งเสริมการให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด กรณีศึกษา พิพิธภัณฑระโนด ตำบลระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการส่งเสริมการจัดนิทรรศการเป็นการดึงเอาเสน่ห์ เอกลักษณ์ที่มีในชุมชนมานำเสนอมีนิทรรศการหมุนเวียนใช้สื่อ นำเทคโนโลยีมาใช้ในพิพิธภัณฑ์โดยการนำเสนอวิดีโอในจอโปรเจคเตอร์ภายในห้องวิดิทัศน์ใช้โปรแกรมเสริมที่สามารถสแกนเพื่อทำแบบประเมินความพึงพอใจ สแกนแล้วมีข้อมูลขึ้นมาบนจอโทรศัพท์ และปุ่มกดตามนิทรรศการให้มีทั้งวิดีโอ เสียงหลากหลายภาษาเพื่อเอื้ออำนวยให้กับเด็ก ๆ ที่อ่านหนังสือยังไม่ออก รวมถึงผู้พิการและชาวต่างชาติและคำนึงถึงความพร้อมสถานที่ซึ่งอำนวยความสะดวก ให้สะอาดพร้อมใช้งานส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์ดำรงอยู่ จัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนแบบพึ่งตนเองโดยการมีต้นทุนทางทรัพยากรมีค่านิยมชื่นชมวัฒนธรรมภูมิปัญญา มีความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ มีความสามัคคีมีส่วนร่วม

สืบทอดโดยการยังรักษาชื่นชมวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ตระหนักรู้ว่าพิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดรายได้การสร้างอาชีพเพื่อเป็นแหล่งความรู้ตลอดชีวิตได้โดยการดึงปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการด้านความรู้ภายในพิพิธภัณฑ์พิพิธภัณฑ์ดำรงอยู่แม้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน

อภิปรายผลการศึกษา

1. การให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” คนระโนด กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์ระโนด ตำบลระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่ามีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการประจำจุดประชาสัมพันธ์ ติดต่อสอบถามได้หลากหลายช่อง และการลงพื้นที่ตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อแจก แผ่นพับ และติดป้ายประชาสัมพันธ์ มีนิทรรศการจัดแสดงสิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ที่จัดแสดงเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละห้อง ควรค่าต่อการเก็บรักษา และให้เยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้ข้อมูล สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมความเชื่อประเพณีอาชีพ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนระโนดที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีตามยุคสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับการศึกษาของสุธาวรรณ หนูครองสิน (2559), รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม (2556), สโรชา เมฆอรุณ (2557), ขนิษฐา วิเศษสาธิต (2559) และกฤษฎา ตัสมา (2560) ที่สรุปว่า การสื่อสารระหว่างพิพิธภัณฑ์ชุมชนกับผู้ใช้บริการ เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารสามารถโต้ตอบกับผู้รับสารได้รับความรู้ได้ทันที อีกทั้งได้โดยเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้รับรู้ข่าวสาร หรือความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์ชุมชนได้ตลอดเวลาได้ติดตามข่าวสารแล้วยังสามารถพูดคุย แสดงความคิดเห็น หรือเป็นช่องทางติดต่อไปยังองค์กรได้ เพราะชุมชนระโนดในอดีต สามารถส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในการสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน มีการจัดแสดงโดยจัดตั้งวัตถุ และมีคำบรรยายประกอบซึ่งพิพิธภัณฑ์เป็นผู้ดำเนินการในการจัดออกแบบวิธีการจัดแสดงด้วยตนเอง มีการให้บริการสถานที่ในการจัดงานประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และมีการให้บริการความรู้โดยจัดพิมพ์เอกสาร หนังสือออกเผยแพร่ และมีการนำชมโดยวิทยากร พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีความสัมพันธ์อันดีในการประสานความร่วมมือกันระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ การถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ที่พิพิธภัณฑ์

รวบรวมนมาเป็นองค์ความรู้ให้กับสาธารณชน เพื่อสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นโดยง่ายให้กับผู้ที่มีความสนใจในกิจการของพิพิธภัณฑ์อยู่ด้วยตลอดเวลา

2. สภาพปัญหาการให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” นครระโนด กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์ระโนด ตำบลระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า มีสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับอัตราการเข้าชมพิพิธภัณฑ์เก็บค่าบริการ 30 บาท และหอคอยเฉลิมพระเกียรติเก็บค่าบริการ 20 บาท แต่หากว่าโรงเรียนนำเด็กมาทัศนศึกษา โดยจะต้องทำหนังสือแจ้งมายังพิพิธภัณฑ์ถึงจะได้เข้าชมฟรี จำนวนผู้เข้าชมอยู่ที่ประมาณ 100 คนต่อเดือน หากช่วงเทศกาล หรือช่วงทัศนศึกษา ก็จะมีผู้เข้าชมมากขึ้นมา แต่หากว่าพบปัญหาผู้เข้าชมไม่มากพอต่อการบริหารจัดการทางเทศบาลตำบลระโนด จึงจำเป็นต้องหางบประมาณเพื่อมาใช้จ่ายในพิพิธภัณฑ์ และมีปัญหาด้านเนื้อหา ความล่าช้าเนื่องจากยังขาดงบประมาณในการจัดสรรดูแลการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพีระพัชนี ตันตรัตนพงษ์ (2544), จิรัฐธา จารุพิสิฐธร (2554), พวงทิพย์ เกิดทรัพย์, วรชัย วิริยารมภ์, สิริกุล วิริยารมภ์ และกฤตย มีทวิ (2549), กฤษฎา ตัสมา (2560) และรัชยา กุลวานิชไชยนันท์ (2535) ที่สรุปว่า บางครั้งไม่พร้อมบริการให้แก่ประชาชน เพราะปัญหาด้านความล่าช้า เกิดจากการเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าทันสมัย ต้องมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารให้กับผู้เข้าชมในการจัดนิทรรศการย่อมเป็นผลดีต่อการเรียนรู้ แต่เจ้าหน้าที่จะต้องฝึกฝนการใช้สื่อนั้นเป็นอย่างดี และอาจจะมีผลต่อการเพิ่มค่าใช้จ่ายให้พิพิธภัณฑ์ อีกทั้งยังมีปัญหาในด้านการบริหารงานที่ซ้ำซากจำเจ การจัดกิจกรรมนิทรรศการหมุนเวียนมีน้อยเวลาที่เปิด และปิดไม่สะดวกแก่ผู้เข้าชม ขาดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อกันอย่างจริงจังมีบรรยากาศแห่งการแข่งขันมากกว่าความร่วมมือ และไม่อาจกำหนดปริมาณงานล่วงหน้าได้ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของผู้ใช้บริการ หรือจำนวนผู้เข้าชม

3. แนวทางส่งเสริมการให้บริการความรู้ด้านวิถีชีวิตชุมชนด้าน “วิถีน้ำ วิถีบก” นครระโนด กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์ระโนด ตำบลระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า การดึงเอาเสน่ห์ และเอกลักษณ์ที่มีในชุมชนมานำเสนอโดยใช้สื่อ และนำ

เทคโนโลยีมาใช้ในพิพิธภัณฑ์แบบวิดีโอบนจอโปรเจกเตอร์ภายในห้องวิดิทัศน์ ใช้โปรแกรมเสริมที่สามารถสแกนเพื่อทำข้อมูลบนจอโทรศัพท์ และปุ่มกดตามนิทรรศการให้มีทั้งวิดีโอเสียงหลากหลายภาษาเพื่อเอื้ออำนวยให้กับเด็ก ๆ รวมถึงผู้พิการ และชาวต่างชาติคำนึงถึงความพร้อมสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวก และสะอาด มีความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ และชื่นชมวัฒนธรรมของพื้นที่ เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดรายได้การสร้างอาชีพเพื่อเป็นแหล่งความรู้ตลอดชีวิตได้ สอดคล้องกับการศึกษาของวรพจน์ นวลสกุล (2550), กุลทิกา วิบูลย์ปิ่น (2559), ชนิษฐา วิเศษสาธิต (2559), จาระไน ไชโยธธา (2556), กฤษฎา ตัสมา (2560) และชีวลลิต บุนยเกียรติ (2559) ที่สรุปว่า ควรมีการจัดแสดงนิทรรศการเพื่อมุ่งเน้นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก มีการหมุนเวียน หรือย้ายสถานที่ในการจัดแสดงนิทรรศการให้มีความน่าสนใจ และปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดง หรือนิทรรศการอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้ที่เคยมาชมแล้วสนใจกลับมาชมอีก มีแนวคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรม หรือนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์จะมีส่วนช่วยได้มากที่จะทำให้มีผู้มาเข้าชมเพิ่มขึ้น เพื่อบอกเล่าประวัติความเป็นมาของศิลปนิพนธ์ชาวจีนที่มีชื่อเสียง ใช้สื่อมัลติมีเดียเป็นเครื่องมือสำหรับการจัดการแสดงนิทรรศการ และพัฒนาเทคนิคการสื่อความหมายของสิ่งของจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ที่ดำเนินงานในยุคโลกาภิวัตน์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการกับเทคโนโลยีให้เกิดการพัฒนา และตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน เช่น ประชาชนทั่วไป เด็กเยาวชน นักเรียน นักศึกษาผู้พิการ ชาวต่างชาติ และผลักดันนโยบายสาธารณะในการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมพหุวัฒนธรรม ในระดับต่าง ๆ ทั้งท้องถิ่น ภูมิภาค และชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การให้ความรู้แก่ผู้ที่มีความสนใจที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ด้วยความเต็มใจ มีความมั่นใจในการถ่ายทอดข้อมูล การส่งเสริมการใช้โทรศัพท์มือถือให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์

และการบรรยายให้ผู้เข้าชมได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง และมีความสนุกสนานเพลิดเพลินไปกับการชม นิทรรศการมากที่สุด

1.2 สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เป็นไปตามลักษณะพื้นที่ และเป็นสถานที่ภาคภูมิใจของคนในชุมชน ให้คนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของพิพิธภัณฑ์ เป็นผู้ที่มีส่วนได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน และการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับพิพิธภัณฑ์เพื่อที่จะมีกิจกรรม เพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชน

1.3 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานใน พิพิธภัณฑ์ให้เพียงพอ ส่งเสริมให้เล็งเห็นคุณค่า และความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ชุมชน ให้ความรู้ และคำแนะนำต่อเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาความพึงพอใจต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ระดับ ตำบล ระดับ อำเภอ ระดับ จังหวัด สงขลา เพื่อจะทราบว่าในปัจจุบันมีความพึงพอใจหรือไม่ อย่างไรบ้าง

2.2 ควรศึกษาเรื่องกระบวนการให้การศึกษาวិถีชีวิตชุมชนคนระดับ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์ระดับ ตำบล ระดับ อำเภอ ระดับ จังหวัด สงขลา เพื่อความประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลทางปฏิบัติในอนาคต

บรรณานุกรม

- กฤษฎา ตัสมา. (2560). การจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*. 12(24), 70-84.
- กุลทิกา วิบูลย์ปิ่น. (2559). *Museum Marketing Mix*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2561 จาก <http://www.tci-thaijo.org/index.php/Weridian-E-Journal/article/view/9204/72136>.
- ขนิษฐา วิเศษสาธิต. (2559). *พิพิธภัณฑ์ระโนด*. จังหวัดสงขลา : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- จระไน ไชโยธา. (2556). *การจัดการพิพิธภัณฑ์เฉพาะทาง : กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์ล้านของเล่นอเมริกันพันซ์*. ปริญญาานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิรัฐา จารุพิสิฐธร. (2554). *การนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในพิพิธภัณฑ์ดนตรี*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชีวลีธี บุญยเกียรติ. (2559). *ปฏิบัติการพิพิธภัณฑ์*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ.
- ชูลีรัตน์ เจริญพร. (2560). “เมืองน่าอยู่”: แนวคิดเพื่อการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมกรณีศึกษา ชุมชนหลักหก ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(ฉบับพิเศษ), 1-13.
- พวงทิพย์ เกิดทรัพย์, วรชัย วิริยารมภ์, สิริกุล วิริยารมภ์, และกฤตย มีทวี. (2549). *การพัฒนาท้องถิ่นเพื่อการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชุมชน บริเวณลุ่มแม่น้ำปิง จังหวัดตาก*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม. (2556). การพัฒนารูปแบบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในการสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา พัฒนาศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษาศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัชยา กุลวานิชไชยนนท์. (2535). ความพึงพอใจของผู้ประกันตนต่อบริการทางการแพทย์ตามนโยบายประกันสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ประกันตนในเขตกรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑล. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานประกันสังคม.
- รพจน์ นวลสกุล. (2550). การจัดนิทรรศการ EXHIBITION. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2562 เข้าถึงได้จาก <http://www.lib.ubu.ac.th/html/techno/Down%20Load/bod%20261.doc>.
- สุโรชา เมฆอรุณ. (2557). การจัดการพิพิธภัณฑ์ในสถานศึกษาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ : กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์การศึกษาไทย โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และ พิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา โรงเรียนเทพศิรินทร์. สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุธาวรรณ หนูครองสิน. (2559). การสำรวจพฤติกรรม และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการใช้สื่อมัลติมีเดียในการสร้างรูปแบบนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจบัณฑิตและการผลิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุวัฒน์ชัย สวัสดิผล. (2552). ทูทางสังคมกับการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนมอญบางกระดี่. ภาควิชาการพัฒนารัฐบาลชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ผู้เขียน

นางสาวเกศญา เมฆเรือง

นักศึกษา สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี่ อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
อีเมล : Kate.260641@gmail.com โทร. 065-4020975

นายเดโช แขน้ำแก้ว

อาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี่ อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
อีเมล : Daycho_kha@nstru.ac.th โทร.084-9323736

นายอุดมศักดิ์ เดโชชัย

อาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี่ อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
อีเมล : udomsak_dec@nstru.ac.th โทร.081-4581736

นางสาวจิตติมา ดำรงวัฒนะ

อาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี่ อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
อีเมล : jittima_dam@nstru.ac.th โทร.086-2730741